

Výzvy českého předsednictví v Radě EU: CCD II, ESG a fintech

1. července se Česká republika ujme po třinácti letech svého historicky druhého předsednictví v Radě EU. V souvislosti s touto rolí ji čeká spousta výzev. Jaké to jsou? Právě na tuto otázku se snažila odpovědět konference, kterou jsme pořádali 8. června ve spolupráci s Českou bankovní asociací v prostorách České národní banky.

Uvodního slova se chopil ministr financí Vladimír Stanjura, který ujistil trh, že se bude snažit o to, aby nevznikala zbytečná regulace. „Minulé krize nám ukázaly, že je třeba leccos měnit. Mnohdy se ale stává, že nové regulace reagují právě na staré události a nepředjímají ty nové. Obecně ale doufám, že nyní se nám nejdříve podaří snížit rizika a až pak teprve budeme nastavovat opatření,“ uvedl s tím, že mezi hlavní priority v rámci českého předsednictví v EU patří otázky spojené s kyberbezpečností, jako jsou DORA a MiCA. Velkým tématem budou obezřetnostní rámce CRR a CRD, které aktualizují pravidla kapitálové přiměřenosti, čímž by měly přinést harmonizaci bankovního práva a dokončení Baselu III. Dotáhnout do cíle by vláda chtěla také směrnici CCD II a vě-

Vždycky existuje vazba mezi rizikem a úrokovou sazbou. Pakliže by ve finále strop nebyl správně nastaven, může dojít k vytlačení rizikových skupin, se kterými dnes nebankovní trh pracuje, do šedé zóny. To jsme koneckonců mohli vidět také na Slovensku.

novat se bude i legislativě udržitelných financí. „Častokrát slyšíme, že něco přišlo z Bruselu. Ale tak to není. My jsme Evropa, my jsme Brusel. Máme být od začátku u jednání. Je třeba, abychom byli od začátku na všech jednáních, hájili naše zájmy, získali spojence a nakonec došli společně ke kompromisu. Nejsme malá země. Jsme devátá největší země a to není vůbec špatný výsledek,“ dodal Vladimír Stanjura.

Sporné body CCD II byly vyjasněny

První diskusní panel byl věnován směrnici o spotřebitelském financování Consumer Credit Directive II, která je revizí směrnice Consumer Credit Directive z roku 2008. Právě tato směrnice vyvolávala poslední dobou na trhu poměrně ohnivé diskuse. Ty se týkaly především rozsahu směrnice a některých je-

jích sporných bodů, z nichž nejspornější byl v oblasti zastropování úrokových sazeb, tzv. rate cap. „V tomto směru došlo na Evropské radě k zásadnímu posunu. Návrh aktuálně stanoví, aby členské státy zavedly opatření proti nadměrným úrokovým sazbám, RPSN nebo celkově ceně úvěru. Ale nejedná se o plošnou harmonizaci pravidel, i když i to bude předmětem následného jednání,“ uvedla v úvodu Lenka Dupáková ze stálého zastoupení České republiky v Bruselu. Podobné stanovisko má nakonec dle europoslankyně Kateřiny Konečné také europarlament. „V tomto směru bylo v oblasti europarlamentu mnoho názorových proudů. Objevovaly se názory od úplného vyškrtnutí až po plnou harmonizaci ve smyslu konkrétní sazby či maximální ceny úvěru, které by komise stanovila delegovaným aktem. Vyjednávání byla velmi obtížná, ale nakonec jsme se shodli na tom, že zůstaneme u původního návrhu komise, který dává státům flexibilitu v tom, jak zastropování bude vypadat.“

Na tato slova pozitivně reagoval Jiří Hauptman, ředitel pro oblast corporate affairs v Providentu. „Vždycky existuje vazba mezi rizikem a úrokovou sazbou. Pakliže by ve finále strop nebyl správně nastaven, může dojít k vytlačení rizikových skupin, se kterými dnes nebankovní trh pracuje, do šedé zóny. To jsme konečkonců mohli vidět také na Slovensku, kde každý sedmý Slovák zná nějakého lichváře, a děje se to i nyní ve Finsku.“ Na jeho slova navázala Monika Zahálková, výkonná ředitelka České bankovní asociace. „V zásadě s rate capem nesouhlasíme a myslíme si, že ani není pro náš sektor důležitý. To konečkonců ukazují také čísla, která patří k nejlepším v Evropě. Defaultní korporátní úvěry dosahovaly v dubnu 3,65 procenta vs. pět procent v roce 2017, podíl nevykonných spotřebitelských úvěrů se pohyboval mírně nad čtyřmi procenty vs. osm procent v roce 2017 a podíl nevykonných hypotečních úvěrů dosahoval rekordních 0,66 procenta.“

Otázku, jak zastropovat rate capy, položil viceguvernér České národní banky Tomáš Nidetzký. „Tuto debatu jsem vedl už s bývalou vládou. Velká diskuse se točila kolem toho, jaká by měla být výše zastropování. Jeden z návrhů byl desetinásobek repo sazby. To na první pohled zní hezky, ale měli jsme období, kdy repo sazba byla 0,05 procenta, tehdy by i půlprocentní úrok byl lichva, naopak dnes bychom se pohybovali na 57,5 procenta. To je nesmysl,“ uvedl s tím, že cestou ochrany spotřebitele není rostoucí regulace, ale spíše zvyšování finanční gramotnosti spotřebitelů.

CCD II vs. automatizované profilování

Avšak CCD II nemá sporný bod pouze v rámci rate capu. Tím druhým je skutečnost, že směrnice omezuje automatizované profilování a behaviorální skóring v rámci ověření úvěruschopnosti klienta. „Pakliže by došlo k omezení těchto možností, byl by to pro nás problém.“

Do dekarbonizace nás nikdo nenutil. Jsou to impulzy z trhu. Často se nám totiž stávalo, že se s námi investor rozloučil s tím, že nás prostě do portfolia zařadit nemůže. Proto jsme od ledna loňského roku začali s implementací ESG pravidel a nyní patříme mezi premianty ve střední Evropě.

Jedná se totiž o pokročilé statistické metody, které využívají umělou inteligenci, ale zároveň pracují plně v souladu s GDPR. Samozřejmě využíváme také klasické registry a ověření úvěruschopnosti. Ale to nám odpoví pouze na to, zda klient má dostatek prostředků na splácení úvěru. Nové modely nám ale odpoví na otázku, zda klient chce svůj úvěr splácet.“

Ačkoli má směrnice několik sporných bodů, skutečnost, že by zastropování mohlo být svěřeno do gesce států, mnohé účastníky trhu uklidnila a zároveň přispívá k tomu, že v rámci trialogu, kde za Evropskou radu bude jednat právě Česká republika, by mohlo dojít ke konsenzu. „Na úrovni mezi jednotlivými státy se podařilo najít konsenzus. Po schválení pozice ze strany Evropského parlamentu bude probíhat hledání konsenzu mezi radou, členskými státy a parlamentem EU. A uvidíme, na jakých oblastech parlament trvat bude a o jak klíčové se bude jednat. Snahou českého předsednictví bude držet se konsenzu rady, ale také na-

jít kompromis v rámci trialogu,“ uvedla Lenka Dupáková s tím, že doufá, že se českému předsednictví podaří dotáhnout směrnici do konce. Z diskuse se pak jevílo, že sporným bodem se zatím zdá být oblast crowdfundingu, na které bude parlament trvat, ale na které se rada neshodla.

OZE nám nepostačí

V rámci ESG panelu byl prvním spíkem europoslanec Alexandr Vondra, kterému, jak sám řekl, je koncept udržitelných financí z duše protivný. „Jsem stará škola, která věří, že účelem podnikání má být zisk. A zisk není sprosté slovo. Samozřejmě že tím, že firma tvoří zisk, dělá také dobro, ale bez zisku nemůže fungovat. Aktuálně vidím mnoho podobností mezi současnou situací a rokem 2009, kdy Rusové zastavili plyn, jen teď jsou doby drsnější. Tehdy jsme diskutovali, že by se diverzifikovaly zdroje plynu. Měli jsme na to finance, smlouvy s Ázerbájdžánem a Turkmenistánem, konsorcium, ale nakonec Německo přinutilo RWE za konsorcia vystoupit, poněvadž nechtěli konkurenci Nord Streamu. Teď vidíme, jak naivní tento přístup byl,“ uvedl Alexandr Vondra s tím, že úplná energetická samostatnost pro Evropu je jen iluzí. „Je třeba, abychom zdroje energie diverzifikovali. Využití obnovitelných zdrojů v kombinaci s kvalitním ukládáním dává smysl, ale abychom měli stabilitu, budeme potřebovat i jiné zdroje, ať už se jedná o jádro nebo plyn. Musíme si uvědomit, že Evropa neoplývá dostatečným množstvím potřebných surovin,“ dodal.

Tlak na zelenou vede k tomu, že jak finanční, tak i nefinanční podniky se stávají stále více zelenými. Ale odkud tato zelená snaha plyne? Této otázce se ujal Martin Špolc ze Evropské komise pro udržitelnost. „Udržitelné finance jsou projekt, který si vyžadoval sám trh. Věřím, že bychom se o nich bavili, i kdyby v tomto směru EU nic nedělala. My se aktuálně snažíme dát tomuto projektu rámec.“

➤ Naše agenda není o tom, abychom přikazovali finančnímu sektoru, kam investovat. Chceme se soustředit na transparentnost. Právě ta finančnímu sektoru umožní, aby mohl část prostředků přeorientovat do udržitelných projektů a aby lépe mohl řídit rizika a měl lepší kapacitu čelit rizikům. Za posledních pět let jsme udělali dost. Teď je velkou výzvou správně vše implementovat tak, aby regulatorní nástroje byly užitečné a nebyly překážkou.“

Tématu transparentnosti se dotkl i Radek Laštovička, Senior Manager v oddělení consultingu pro finanční instituce v EY. „Banky v praxi narážejí na dva zásadní problémy, pakliže chtějí zjistit udržitelnost. Zprv neexistuje žádný repositář, tudíž pokud chtějí reporty hledat, musí projíždět internet. Tím druhým potom je, jak může banka posoudit, zda projekt je, či není zelený. Například dle taxonomie je součástí nepoškození prostředí, nakládání s vodou, kdy pisoár by neměl spláchnout 1,5 litru vody. Ale jak má banka toto posuzovat? Zároveň je třeba uvědomit si, že finanční instituce v první řadě posuzují úvěruschopnost, pak kreditní riziko a až nakonec zelenost,“ dodal s tím, že právě rizika spojená s udržitelností se mohou ve finále promítnout do kreditního rizika.

Požadavky na udržitelnost přicházejí z trhu

Ačkoli se mohou zelené požadavky zdát na první pohled jako přítěž, Matuš Púl, Chief Sustainability Officer v České spořitelně, potvrdil, že firmy mají o tento trend zájem. „Otázky udržitelnosti jsou relevantní pro 90 procent klientů. Nicméně liší se míra porozumění. Ta je větší samozřejmě u větších klientů. Těm menším se potom pomáháme v problematice zorientovat.“ Právě firmy si totiž začínají uvědomovat nutnost nefinančního reportingu v rámci Corporate Sustainability Directive, která se dotkne dat z roku 2023 s reportovací povinností v roce 2024 (pro SME od roku 2026).

To, že po zelených energiích je skutečně poptávka z trhu, potvrzují slova Martina Nováka, člena představenstva skupiny ČEZ. „Do dekarbonizace nás nikdo nenutil. Jsou to impulzy z trhu. Často se nám totiž stávalo, že se s námi investor rozloučil s tím, že nás prostě do portfolia zařadit nemůže. Proto jsme od ledna loňského roku začali s implementací ESG pravidel a nyní patříme mezi premianty ve střední Evropě.“

Že udržitelnost je globální téma, potvrdil také Nasser Malik, vedoucí oddělení korporátních úvěrů v Citi. „Poptávku po dekarbonizaci vidíme už i u našich klientů a je pravda, že pravidla v tomto směru se řeší i ve Spojených státech. Na druhou stranu je třeba uvědomit si, že udržitelnost je globální téma. Proto je nutné tlačit také na méně rozvinuté země, aby se o udržitelnost snažily. Pokud nebudou, bude to problém,“ dodal.

Mohou české fintechy hrát extraligu?

Zeptal se potom v posledním panelu Miroslav Lukeš, ředitel České fintech asociace. Panelisté se shodli na tom, že ano. Je třeba ale neklást zbytečné regulatorní překážky. „Příkladem úspěšné implementace regulace v Česku byla PSD 2. Takto musíme přistupovat také k další regulaci. Žádná regulace nepromítně vždy všechny maloobchodní modely, ty se prostě objeví. Je třeba myslet i na malé hráče. Ti nepotřebují velkou regulaci, proto jsou zásadní otázky proporcionality,“ řekl ředitel odboru finanční trhy Ministerstva financí ČR Jiří Beran. Podle europoslance Ondřeje Kovaříka by pak regulace měla především vytyčit cestu, jak by měl trh vypadat. „Zejména v oblasti digitálních financí je velmi důležité mít standardy, které nebudou vázány na fyzické hranice, tak jak je máme zažité. Jinak totiž nejsou efektivní.“

Panelisté se potom shodli na tom, že pokud se chce nějaký projekt škálovat, musí být také regulovaný. „Regulace nemusí být vždy nepřítel, inovace a regulace mohou jít ruku v ruce a ve financích by měly. Finance jsou riskantní a lidé jim věří jen tehdy, pokud jsou regulované. Proto se snažíme při regulaci brát vždy ohled i na inovace. To se snažíme promítnout například jak do DORA, tak i do MiCA,“ upřesnil Jan Ceysens, vedoucí oddělení Digitálních financí v rámci Evropské komise. S jeho slovy souhlasila také prezidentka Evropské asociace digitálních financí Maria Staszkiwicz. „MiCA obsahuje pravidla, která jsou velmi pečlivě vyjednána. Je to zároveň první standard na světě. A právě zde bych viděla roli českého předsednictví, začít ho prosazovat jako globální standard.“

Pakliže tedy tuzemské fintechy na jejich cestě nebude brzdit regulace, mohou být nejen konkurenceschopné, ale doslova hrát i extraligu na poli finančních služeb. Podle Michala Vodrážky z odboru regulace plateb, kybernetické bezpečnosti a fintechu v ČNB je pro spousta fintechů výsada, když získají licenci právě v Česku. „Máme mnoho zájemců, kteří chtějí právě licenci ČNB, ačkoli jsou si vědomi toho, že její vyřízení může trvat déle než jinde. Někteří nám dokonce řekli, že mít licenci od nás je benefit. To nás potěšilo,“ uzavřel s tím, že právě tento přísnější přístup k dohledu je do jisté míry také zárukou kvalitních firem.

Záznam z konference naleznete na YouTube kanálu Bankovnictví.

”

Regulace nemusí
být vždy nepřítel,
inovace
a regulace
mohou jít ruku
v ruce a ve
financích by měly.
Finance jsou
riskantní
a lidé jim věří
jen tehdy, pokud
jsou regulované.
Proto se snažíme
při regulaci
brát vždy ohled
i na inovace.
To se snažíme
promítnout
například jak do
DORA, tak i do
MiCA.